

शकील बदायुनी - भाग ६

मनोवेदना आणि क्लेश यांचा अनुभव पाठीशी असेल तरच अभिजात काव्याची निर्मिती होते असा बऱ्याच गीतकारांचा समज आहे. एखादी दुःखी कविता किंवा गीत विचारपूर्वक आणि अंतःकरणातून लिहिले असेल तर ते रसिकांच्या डोळ्यांतून अश्रू नक्कीच आणू शकते. परंतु आयुष्यातील विविध भावभावनांचे दर्शन घडविणाऱ्या इतर प्रकारच्या गीतांचीही आपल्याला गरज असतेच ना ? पण काही म्हटले तरी दुःखी कविता मात्र हृदयाला जास्त भिडते. या बाबतीत मात्र शकील यांना अगदी 'एक नंबर' म्हणावे लागेल. संगीतकार आणि गायक यांनी आपले काम उत्तम प्रकारे सादर केले तर शकील यांचे शब्दच डोळ्यातून अश्रूधारा काढू शकतात. अर्थातच पूर्वी दिवस असे होते की रसिक प्रेक्षकांना चित्रपटातून व्यक्त झालेले दुःख चालत होते आणि निर्माता आणि दिग्दर्शकही हे लक्षात घेऊनच जीवनातील विविध भाव दाखविण्याचे धाडस करत असत. ते होणे आता शक्य नाही आणि त्यामुळेच असे भावनाविवश चित्रपट बनणे आता शक्य होत नसल्याने दुसरा शकील निर्माण होईल अशी अपेक्षा करणेच चुकीचे ठरेल. पुनर्जन्म असल्यास, 'तू मेरी पेप्सी कोला, मैं तेरा कोका कोला' अशी भुक्कड गीते लिहिण्यापेक्षा ते दिल्लीला सरकारी क्लार्क म्हणून काम करणेच पसंत करतील. खरोखरच अशी फालतू गाणी लिहिण्यापेक्षा असं वाटतं की अंगात उपजत प्रतिभा आणि प्रज्ञा असलेले कित्येक जण आज हजारो ऑफिसेस मध्ये काम करत असतील.

त्यांच्या सुमधुर आणि दर्दभऱ्या गीतांच्या स्वरूपात शकील आपल्या कायम स्मृतीत राहतील. खाली त्यांच्या काही यादगार गाण्यांची यादी दिली आहे. आधी उल्लेख केलेली गीते खालील यादीत दिलेली नाहीत.

Song	Singer	Film	Composer
Door hai manzil	Begum Akhtar	Non-film	Begum Akhtar
Bachpan ki muhabbat ko	Lata	Baiju Bawra	Naushad
Mohe bhool gaye saanwariya	Lata	Baiju Bawra	Naushad
Tasweer banata hoon	Rafi	Deewaana	Naushad
Teer khaate jayenge	Lata	Deewaana	Naushad
Tere dar pe aaya hoon fariyad lekar	Talat	Chor Bazaar	Sardar Malik
Mar gaye hum jeete ji	Lata	Shabab	Naushad
Yehi armaan lekar aaj	Rafi	Shabab	Naushad
Hamare dilse na jaana	Lata	Udan Khatola	Naushad
O door ke musafir	Rafi, chorus	Udan Khatola	Naushad
Mera bichhda yaar milade	Lata	Sohni Mahiwal	Naushad
Mili khaak mein muhabbat	Rafi	Chaudhvin Ka Chaand	Ravi
Badle badle mere sarkaar nazar	Lata	Chaudhvin Ka Chaand	Ravi
Laage na mora jiya	Lata	Ghunghat	Ravi
Haye re insaan ki majbooriyaan	Rafi	Ghunghat	Ravi
Yeh kya zindagi hai	Lata	Kohinoor	Naushad
Humen kaash tumse	Lata	Mughal-e-Azam	Naushad
Do hunson ka joda	Lata	Ganga Jamuna	Naushad
Yaad mein teri jaag	Rafi & Lata	Mere Mehboob	Naushad
Dil lagakar hum yeh samjhe	Asha	Zindagi Aur Maut	C. Ramchandra
Koi saagar dil ko behlaata nahin	Rafi	Dil Diya Dard Liya	Naushad
Raha gardishon mein hardam	Rafi	Do Badan	Ravi
Main tooti hui ik naiyya hoon	Rafi	Aadmi	Naushad

२० एप्रिल १९६८ रोजी शकील बदायुनी यांचे मुंबईत निधन झाले.

(समाप्त)

- माणेक प्रेमचंद

('Yesterday's Melodies Today's Memories' या पुस्तकातून.)

NOTE: Among the many things India can be proud about is the wonderful music that was made in the Hindi cinema of yesteryear. Songs that touched (and still touch) the hearts of many millions of people who understand Hindustani. No matter where we were, inside or outside the country, and whether we were old or young, rich or poor, fat or thin, there were songs that kept us enjoying them. Or making life more bearable, at the least. “Yesterday's Melodies Today's Memories” is a biographical salute to all the main singers, composers, and songwriters who put out these melodies, from the start in 1931, till about 1970.

Manek Premchand's second book was “Musical Moments From Hindi Films”, which celebrated 75 years of sound (and music) in Hindi Films. The author next wrote another music book called “Romancing The Song”, which traces the history and changing face of lyrics in Hindi Cinema, right from 1931 till now.

After that, he wrote a third of the biography of the santoor maestro Pandit Shiv Kumar Sharma, outlining in some details the great musician’s role in Hindi cinema, both as an instrumentalist and a composer.

His latest book “Talat Mahmood, The Velvet Voice” was released in May 2015. To buy his books, or otherwise write to the author, his email address is manekpremchand@gmail.com